

Teksti: Jonna Kumpulainen

Ruoto mutkalla - kanin selkärangan epämuodostumat

Tämä artikkeli käsittelee kanin selkärangan epämuodostumia, jotka ovat eri asia kuin rakennevirheet, tai kanin selän huono rakenne. Kehityshäiriössä kanin selkäranka kasvaa mutkalle tai kiertyy jo pentuiässä, tai häiriö on synnynnäinen. Kanin selkäranka voi vahingoittua tai rappeutua myös myöhemmällä iällä. Selkärangan kasvuhäiriöt ovat vakava ja kivulias tila ja niiden tunnistaminen on tärkeää, vaikka syitä ei täysin tunnetakaan.

Epämuodostumat jaetaan kolmeen tyyppiin niiden muodon mukaan:

Skolioosi - selkärangan sivuttaissuuntainen mutka tai kiertymä

Lordoosi - selkärangan notko ruumiinontelon sisälle

Kyphoosi - selkärangan kyttyrä ruumiista ulospäin

Suuri osa kanin selkärangan epämuodostumista ovat joko synnynnäisiä, tai jo pentuvaiheessa muodostuvia kehityshäiriöitä. Niitä on eri asteisia lievistä aina hyvinkin vakaviin. Kanin kasvaessa selkärangan mutka voi lieventyä tai pahentua. Kaneilla esiintyy myös välilevyn rappeumaa, mikä voi aiheuttaa mutkan tai kyttyrän myöhemmällä iällä. Myös tapaturma voi vaurioittaa selkärankaa, ja aiheuttaa samankaltaisia oireita ja muutoksia.

Selkärangan epämuodostumat voivat olla kanilla oireettomia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että ne olisivat kivuttomia. Oireet voivat olla monenkirjavia alkaen erilaisista vaikeuksista liikkumisessa ja asennoissa. Koska kani ei pysty kivun tai rajoitteen vuoksi taipumaan luonnollisiin asentoihinsa, sen turkinhoito estyy, mikä voi ilmetä sotkuisena takapuolena, vuotavina silminä, syömättäminä umpisuolipapanoina tai turkin ongelmoina. Kanin käytös voi olla apaattista, ja se voi olla haluton liikkumaan. Kipu voi aiheuttaa aggressiivista käytöstä muita kaneja tai hoitajaa kohtaan. Vaikeimmissa tapauksissa kanilla voi esiintyä halvausoireita, voimattomuutta, sekä tasapainon ja koordinaation häiriöitä. Virtsan ja ulosteiden pidätyskyky voi olla heikentynyt. Pahimmassa tapauksessa kani ei pysty liikkumaan juuri lainkaan, tai kaatuilee.

Vakavat selkärangan epämuodostumat aiheuttavat kanille voimakkaita kipuja, sekä vaikeuttavat kanin kaikkea elämää. Kipuja kani ei välttämättä näytä millään tavalla päälle päin, sillä saalieläimenä kani yrittää peittää kipunsa viimeiseen asti. Tästä syystä tällaiset kanit on syytä lopettaa heti, kun mutka löydetään. Lievempien mutkien aiheuttamia kipuja ja hankaluuksia on vaikea arvioida, mutta on todennäköistä, että jonkin verran kipua esiintyy aina. Kanin selkärangan epämuodostumiin ei ole olemassa hoitoa tai parannuskeinoja. Jatkovaa kipulääkitystä voidaan harkita, mutta sen tehoa on vaikea arvioida. Joitakin leikkaushoitoja on kokeiltu, mutta hoitoennuste on aina huono. Koska

kanin kivun luotettava arviointi on mahdotonta, eikä parantavaa hoitoa ole, suosittelen aina lopettamaan kaikki kanit, joilla ilmenee selkärangan mutka hännän yläpuolella. Tämä on ainoa keino varmistua siitä, ettei eläin kärsi.

Selkärangan kehityshäiriöiden syitä ei tunneta täysin, eikä niitä pystytä luotettavasti diagnosoimaan. Kaneilla esiintyy perinnöllisiä epämuodostumia, eikä jalostukseen saa tästä syystä koskaan käyttää kania, jolla on minkäänlaista mutkaa selkärangassa. Tämä pätee myös häntämutkiin, sillä häntä on selkärangan loppuosa. Mikäli häntämutkaisia kaneja käytetään jalostukseen, on olemassa riski, että mutka siirtyy seuraavissa sukupolvissa ylemmäs selkärankaan ja aiheuttaa kipuja. Häntämutka ei oletettavasti aiheuta kanille kipua tai haittaa, sillä häntään ei kohdistu rasitusta. Kani voi elää häntämutkan kanssa hyvää elämää, eli pelkän häntämutkan takia sitä ei tarvitse lopettaa.

Kasvuaikana kehittyvälle selkärangan epämuodostumalle on tutkimuksissa löydetty muutamia altistavia tekijöitä. Maailmalla on tutkittu tehotuotannossa olevia kaneja ja todettu, että niiden kasvattaminen todella pienissä häkeissä lisää selvästi riskiä selkärangan epämuodostumille. Pienissä häkeissä kanit eivät pysty liikkumaan eivätkä vaihtamaan asentoa, mikä tutkimusten mukaan lisää selkärangan kehityshäiriöitä.

Omassa kanilassani on syntynyt kolme kyphoosista kärsivää angorakania. Muilla roduilla en ole havainnut vastaavaa. Kyphoosit ovat aina sijoittuneet yläselkään lapauiden kohdalle. Yksikään näistä kaneista ei oireillut näkyvästi lainkaan, mutta se voi johtua vaurion kohdasta. Yhtenä selkärangan kehityshäiriön syynä pidetään ravitsemuspuutosta, erityisesti kalsiumin puutosta tai sen imeytymishäiriötä varhaisen kehityksen aikana. Myös D-vitamiinin puutos joko yksinään tai yhdistettynä kalsiumin puutokseen voi aiheuttaa selkärangan kehityshäiriön. Myös omat havaintoni viittaavat tähän suuntaan: kyphooseja on esiintynyt meillä ainoastaan angorakaneilla, ja ainoastaan sellaisilla pennuilla, jotka ovat koko kasvuajan olleet selvästi muita pienempiä, tai kärsineet pahoista suolisto-oireista. Nämä viittaavat siihen, että eläin joko on saanut liian vähän ravintoa (emon maito) alusta lähtien, tai suoliston sairaustilan vuoksi ravinnon imeytymisessä on ollut puutteita. Angorakanien ravinnontarpeet ovat suuremmat kuin normaaliturkkisten kanien johtuen jatkuvasta villankasvusta. Suurissa poikueissa väistämättä yksi tai kaksi pentua saa vähemmän maitoa, ne jäävät jälkeen kasvussa alusta pitäen, ja juuri näillä pennuilla on esiintynyt kyphoosia. Tästä syystä emme koskaan jätä angoraemolle yli seitsemää tai kahdeksaa poikasta, poikasten kehitystä seurataan, ja pieneksi jääneet karsitaan pois. Kyphoosit eivät ole välttämättä näkyneet kaneissa vielä vieroitusiässä, mutta ovat kehittyneet puolen vuoden ikään mennessä.

Kaikkien kanien selkäranka on tarkistettava tunnustelemalla. Jokaisen kasvattajan tulisi tarkastaa paitsi käyttämiensä jalostuseläinten selkäranka häntää myöten, myös myymiensä kanien selkäranka. Tämä on kanilla helppoa. Koska kanilla ei ole selässä nahan alaista paisuvaa rasvakudosta, selkäranka löytyy aina sormin tunnustelemalla. Aseta kani seisomaan suoralle alustalle kaikki jalat suorana allaan. Käy läpi koko selkäranka niskasta lähtien häntää myöten. Tarkista hännän suoruus sormin tunnustelemalla. Häntämutka voi

kehittyä poikaselle vielä verrattain myöhäisessä iässä, niin kauan kuin luusto kasvaa. Näin ollen aiemmin terveluustoiselta kanilta voi löytyä häntämutka vaikkapa puolen vuoden ikäisenä. Kanin ohut häntä myös murtuu herkästi ja voi luotua mutkaiseksi, joten myöhemmällä iällä ilmestynyt häntämutka voi olla myös tällaista perua. Poikasen häntämutkasta ei voi varmuudella tietää, onko se murtuman vai kasvuhäiriön seurausta, joten tästä syystä häntämutkaista poikasta ei ole syytä jättää tai myydä siitoseläimeksi.

Kyphoosi angorakanilla tyypillisessä kohdassa rankaa. Kuva Jonna Kumpulainen

Sama kyphoosi avauskuvassa. Kuva Jonna Kumpulainen

Skolioosi kanin (vasen) selkärangan alaosaassa. Kuva Pia Pöllönen

Lähteet:

Medirabbit

Textbook of rabbit medicine, second edition, Molly Varga